

FREE NATURE

JAARVERSLAG 2023

VOORWOORD

Constant in beweging, geen dag is saai en overal om ons heen zien we volop leven. Het blijft een feestje om als FREE Nature in zoveel bijzondere natuurgebieden actief te mogen zijn. Voor u ligt het jaarverslag 2023, een jaar waarin we de seizoenen volgen en ieder jaargetijde steeds weer nieuwe avonturen opleverde.

Steeds meer profileert onze organisatie zich als het kennisinstituut op het gebied van natuurlijke begrazing. Regelmatig komen er vragen onze kant op vanuit terreinbeheerders, regionale en landelijke overheden en het buitenland over de omgang met grote grazers, de toepassing van wet- en regelgeving en de effecten van begrazing op het landschap. Diersoorten als de waterbuffel blijken succesfactoren in diverse gebieden. Om er één voorbeeld uit te lichten: de pilot met waterbuffels op de Schor van Baalhoek werd eind 2023 verlengd voor een nieuwe periode van drie jaar. We zien daar hoe het schor zich zichtbaar aan het verjongen is. Andere mooie verhalen en meer over de inzet van onze medewerkers, vrijwilligers en studenten vindt u terug in dit jaarverslag. Ook laat het jaarverslag zien dat we een stabiele en gezonde organisatie zijn.

Hoewel een jaarverslag vooral terugblijkt, is dit ook een mooi moment om alvast vooruit te kijken. De lijn vanuit 2023 zullen we ook in 2024 voortzetten. Een nieuw jaar waarin we onze Europese ambities verder uitspreken en we de toepassing van moderne technologie in het natuurbeheer versterken. We richten ons nog meer op al het goede van spontane natuur: niet alleen op het vlak van biodiversiteit, maar ook op maatschappelijke baten. Denk daarbij aan hoogwaterveiligheid, schoon drinkwater en het samenleven met de wolf. Ook in 2024 blijven we zichtbaar!

Rest mij een dankwoord aan al mijn collega's die zich het hele jaar door, bij weer en wind, vol passie inzetten. Dank aan onze tientallen vrijwilligers die we het hele jaar door in onze gebieden aantreffen. Om een hekwerk te repareren, ter ondersteuning bij het toezicht op de kuddes en als vertegenwoordiger van onze organisatie. Dank aan alle opdrachtgevers, projectpartners en overheden voor het vertrouwen in FREE Nature. En dank aan u, als volger van onze organisatie.

Roeland Vermeulen

Directeur-bestuurder FREE Nature

INHOUDSOPGAVE

08

Jaaroverzicht

Het jaar 2023 in vogelvlucht

20

Begrazingsgebieden

In deze 38 natuurgebieden zijn wij werkzaam

26

Kuddebalans

Runderen, paarden, waterbuffels en wisenten vormen het landschap

30

Organisatie

Samen werken we iedere dag aan natuur op eigen benen

40

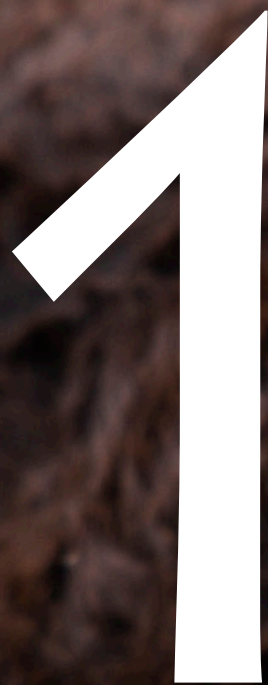
Financiën

Een inzicht in ons financieel jaar

JAAROVERZICHT

Het jaar 2023 in vogelvlucht

FREE Nature werkt aan de ontwikkeling van gebieden waar de natuur daadwerkelijk op eigen benen staat. In een constant veranderend landschap én een veranderende maatschappij, is het werken met grote grazers aan spontane natuur een uitdaging. Een uitdaging die wij graag aangaan. Meermaals blijkt de expertise van onze organisatie de reden om nieuwe projecten te starten en bestaande samenwerkingen voor meerdere jaren voort te zetten.

Onze organisatie werkt niet alleen met dieren, maar ook vooral met mensen. Ook dit jaar bewijst dat onze rol als verbinder cruciaal is. We zoeken verbinding tussen natuurbeheer en beleid, maar vormen ook een aanspreekpunt door de mensen die rond begrazingsgebieden wonen en in de natuurgebieden recreëren.

Kennis delen en vergaren

In 2023 waren thema's als het werken richting een IBR-vrije status, de problemen met milieucontaminanten en de aanwezigheid van de wolf meermaals onderwerp van discussie. Na de publicatie van het onderzoeksrapport van de NVWA naar milieucontaminanten in wildernisvlees uit de uiterwaarden in 2022, zijn in 2023 grote stappen genomen richting het vinden van een oplossing. In samenwerking met andere belanghebbenden heeft FREE Nature onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om wildernisvlees uit deze uiterwaarden weer veilig voor consumptie te maken. Het onderzoek is zeer complex en vraagt om een hoge mate van zorgvuldigheid. Tot er een oplossing is gevonden, worden er geen dieren geslacht uit uiterwaardengebieden waar dioxines zijn gevonden.

Opnieuw deelde FREE Nature haar kennis met binnen- en buitenlandse organisaties. Zo maakten wij ook in 2023 deel uit van Framing Untaming, het samenwerkingsverband van jaarrond natuurbegrazende organisaties in Nederland. Met regelmaat komen deze partijen samen om eerdergenoemde thema's te bediscussiëren.

Kennis over begrazing delen we niet alleen binnen Nederland, maar ook met partijen in andere Europese landen. Steeds vaker wordt FREE Nature gevraagd advies te geven bij vraagstukken in begrazingsgebieden elders in Europa, zoals de Zuidelijke Karpaten in Roemenië en de Belgische Kempen. Ook leverden onze medewerkers een bijdrage aan enkele conferenties, waaronder tijdens de kennisdag over waterbuffels in Werkendam en de jaarlijkse wisentenconferentie in Polen.

Meerdere studenten kregen in 2023 de kans om praktijkervaring op te doen binnen onze organisatie. Daarnaast werd er onderzoek naar relevante thema's, zoals het graasgedrag van elanden en onagers en welke rol zij mogelijk in de toekomst in Nederland kunnen gaan spelen. Ook werd er een studie verricht naar de wet- en regelgeving met betrekking tot biodiversiteit en de uitvoering van natuurlijke begrazing. Een belangrijk thema, dat regelmatig ter discussie staat in onze overleggen binnen Framing Untaming en van grote invloed is op hoe onze organisatie haar werk uitvoert, nu én in de toekomst.

Meer dan alleen natuur

Dit jaar zetten we niet alleen onze succesvolle opdrachten voort, maar focussen we ons ook op de toekomst. Samen met medewerkers en de Raad van Toezicht werd dit jaar gekeken hoe wij onze organisatie de komende jaren richting willen geven. Dit resulteert in een nieuw meerjarenplan, dat in de loop van 2024 wordt gepresenteerd.

FREE Nature ziet de natuur als één van de belangrijkste maatschappelijke partners van deze tijd en als integraal onderdeel van de oplossing voor grote uitdagingen die in ons landschap spelen. Denk aan hoogwater op de rivieren, stikstofdepositie en extreme droogte. Al vanaf het allereerste begrazingsproject staan onze grote grazers ten dienste van zowel de natuur als de maatschappij. Hier richten wij de komende jaren onze aandacht op. Middels de inzet van onze grote grazers vormen wij veerkrachtige natuurgebieden die ons bij hoogwater helpen de voeten droog te houden, een spons vormen voor droge tijden, ons drinkwater zuiveren en een landschap vormen voor recreatie.

Kracht in dagelijkse werkzaamheden

De kracht van onze organisatie zit niet alleen in het delen van expertise en het boeken van natuurresultaten, maar bovenal in het werk dat onze medewerkers iedere dag weer verrichten. Door weer en wind zetten zij zich in voor het welzijn van onze grote grazers. Met hulp van onze onmisbare groep van circa 80 vrijwilligers, worden de dieren dagelijks gemonitord. Niet alleen het werk met de grazers is onderdeel van de werkzaamheden van onze medewerkers: ook gastheerschap speelt een zeer belangrijke rol. Omwonenden en recreanten weten onze kuddebeheerders te vinden. Ze delen niet alleen onze verwondering, maar trekken zich ook het welzijn van de grote grazers aan. Onze medewerkers luisteren, informeren en handelen, en dat wordt gewaardeerd.

Voor onze medewerkers staat het vroege voorjaar in het teken van vangacties, waarbij jonge dieren worden gechipt of geormerkt en DNA wordt afgenomen en kuddeaantallen op niveau worden gebracht. Zo werden in februari enkele wisenten van de Maashorst verhuisd naar de Zeeuwse Slikken van de Heen en het wisentengebied bij Radio Kootwijk op de Veluwe. Voor de drie wisenten die naar de Slikken verhuisden, volgde een ontmoeting met oude bekenden. De nieuwe koe en de Zeeuwse leidkoe kennen elkaar nog uit het Kraansvlak. De uitwisseling tussen de wisenten draagt bij aan het genetisch gezond houden van onze verschillende kuddes.

In het voorjaar en de zomer trekken we samen met onze opdrachtgevers het veld in voor de jaarlijkse schouw. Samen bekijken we de effecten van begrazing en wordt er bijgestuurd waar nodig. Zo kregen de waterbuffels in Diemerscheg hulp van een kleine kudde galloways, die zich makkelijk een weg banen door de wilgenopslag en zo een pad vrijmaken voor de waterbuffels.

Daarnaast werd er ook gekeken hoe we natuurgebieden verder kunnen ontwikkelen en uitbreiden. Zo werd het Kanaalpark bij Rosmalen met ruim 20 hectare uitgebreid. In Oranjezon werd een wel heel unieke manier gevonden om twee gedeelten van het gebied aan elkaar te verbinden: onder de toegangsweg naar het strand werd een betonnen tunnel geplaatst. Het duurde even voordat de konikpaarden er doorheen durfden, maar nu draven ze er dagelijks doorheen.

Het najaar en de winter verliepen zeer nat. Beheerders die werken langs de grote rivieren, krijgen jaarlijks te maken met hoogwater. Afhankelijk van de regenval hier én in andere delen in Europa, kan het waterpeil zodanig stijgen dat uiterwaarden onder water komen te staan.

Dit jaar kregen we te maken met meerdere hoogwaterpieken. Dit betekende dat in verschillende natuurgebieden dieren werden geëvacueerd naar hoger gelegen delen, waar ze veilig konden verblijven tot terugkeer naar hun vertrouwde leefgebied mogelijk was.

Bijzondere interacties

Het werk in het veld brengt onze medewerkers nog iedere dag verwondering. Of dat nu is door het waarnemen van een bijzondere wespensoort of het aanschouwen van groene kikkers die samen met waterbuffels dobberen in de sloot. Sommige waarnemingen halen zelfs het nieuws. Tijdens een routinecontrole op de Veluwe, waren drie natuurbeheerders ooggetuige van een zeer bijzondere interactie tussen twee sleutelsoorten. Het drietal, werkzaam voor Staatsbosbeheer, ARK Rewilding en FREE Nature, zagen dat enkele wolven de kudde wisenten benaderden. Mogelijk hadden zij de nageboorte van een pasgeboren wisentkalfje geroken en kwamen opportunistisch kijken of er iets te halen viel.

De bijzondere interactie illustreert een terugkeer van natuurlijke processen en het herstelvermogen van de natuur. En de interactie blijkt niet eenmalig te zijn geweest. Op de wildcamera die bij een mineraalblok in het bos is geplaatst wordt de wolvenroedel regelmatig gezien, ook wanneer de wisenten in de buurt zijn. De wisenten blijven er rustig onder. Het onderschrijft de kracht van een sociale kudde: de wisenten voelen zich veilig in hun familiegroep. Ervaringen als deze dragen bij aan onze kennis over interacties tussen roof- en prooidieren, maar geeft ons ook inzicht in de relatie tussen natuurlijke begrazing en de aanwezigheid van de wolf.

2

BEGRAZINGSGEBIEDEN

In deze 38 natuurgebieden zijn wij werkzaam

Van de uiterwaarden langs de grote rivieren, tot natuur dichtbij de stad: in het afgelopen jaar graasden onze dieren in 38 verschillende natuurgebieden voor 28 opdrachtgevers, verspreid door het hele land. Op de kaart is te zien waar wij in 2023 actief waren.

Meermaals blijkt de expertise van onze organisatie, de doorslaggevende factor om bestaande samenwerkingen voor meerdere jaren voort te zetten. Lopende projecten werden dit jaar vervolgd, maar er werd ook gestart met een nieuw project: de Deelense Heide. Het gebied, bestaande uit ongeveer 40 hectare voormalige landbouwgrond, ligt ingeklemd tussen het Nationaal Park de Hoge Veluwe en het Deelerwoud. In opdracht van Staatsbosbeheer houden onze grote grazers hier de vegetatie 's winters kort, om daarmee grondbroeders als de veldleeuwerik in hun habitat te voorzien.

Enkele aflopende opdrachten werden in 2023 opnieuw aan FREE Nature gegund, waaronder de Grensmaas in Zuid-Limburg. De waterbuffelbegrazing op de Schor van Baalhoek werd met drie jaar verlengd. Dankzij de begrazing maakt zeekweek en riet steeds meer plaats voor pioniersvegetatie met typerende plantensoorten voor schorren en slikken.

Overzicht van de gebieden waar FREE Nature in 2023 actief was. Meer informatie over de gebieden is te vinden op onze website.

1	Broekpolder	Vlaardingen	<i>Gemeente Vlaardingen</i>
2	De Rug	Roosteren	<i>WML</i>
3	De Staart	Oud-Beijerland	<i>Hoekschewaards Landschap</i>
4	Deelense Heide	Deelen	<i>Staatsbosbeheer</i>
5	Diemen: De Zeehoeve, Overdiemerpolder & Baai van Ballast	Diemen	<i>Vattenfall</i>
6	Diemerscheg	Weesp	<i>Provincie Noord-Holland & Staatsbosbeheer</i>
7	Diezemonding	's-Hertogenbosch	<i>Gemeente 's-Hertogenbosch</i>
8	Gelderse Poort Noordoever: Bemmelse Waard, Gendtse Waard, Klompenwaard, Sterreschans	Bemmel t/m Doornenburg	<i>Staatsbosbeheer</i>
9	Gelderse Poort Zuidoever: Stadswaard, Oude Waal, Groenlanden, Bizonbaai, Erlecomse Waard & Millingerwaard	Nijmegen t/m Millingen	<i>Staatsbosbeheer</i>
10	Geuldal Stokhem	Wijlre	<i>Natuurmonumenten</i>
11	Geuzenbos	Amsterdam	<i>Gemeente Amsterdam</i>
12	Groesplaat	Woudrichem	<i>Brabants Landschap</i>
13	Horsterwold	Zeewolde	<i>Staatsbosbeheer</i>
14	Indetal	Aken (Duitsland)	<i>NABU</i>
15	Kanaalpark	Rosmalen	<i>Gemeente 's-Hertogenbosch</i>
16	Kitschbach	Waldfeucht (Duitsland)	<i>Gemeinde Waldfeucht</i>
17	Kleine Willemswaard	Tiel	<i>Rijkswaterstaat & Van Oord</i>
18	Klimaatbuffer IJsselmonde - De Koedood	Rhoon	<i>Gemeente Albrandswaard</i>
19	Kuipersveer	Kuipersveer	<i>Hoekschewaards Landschap</i>
20	Landtong Rozenburg	Rozenburg	<i>Gemeente Rotterdam</i>

21	Maashorst	Nistelrode	<i>Staatsbosbeheer & Gemeente de Maashorst</i>
22	Meelenbroek	Vaals	<i>ARK Rewilding Nederland</i>
23	Munnikenland	Poederoijen	<i>Staatsbosbeheer</i>
24	Naardermeer	Naarden	<i>Natuurmonumenten</i>
25	Nijmeegse Uiterwaarden: Oosterhoutse Waard, Veur-Lent	Nijmegen	<i>Staatsbosbeheer</i>
26	Noordwaard	Werkendam	<i>Staatsbosbeheer</i>
27	Oranjezon	Vrouwenpolder	<i>Stichting Het Zeeuwse Landschap</i>
28	Pannenhoef	Rijsbergen	<i>Brabants Landschap</i>
29	Rivierpark Maasvallei: Grensmaas	Maastricht t/m Meers	<i>Staatsbosbeheer</i>
30	Roode Beek	Schinveld	<i>Natuurmonumenten</i>
31	Schiermonnikoog	Schiermonnikoog	<i>Natuurmonumenten</i>
32	Schor van Baalhoek & Verrebroekse Plassen	Nieuwe Namen & Antwerpen/Beveren (België)	<i>Provincie Zeeland & Agentschap Bos en Natuur</i>
33	Slikken van de Heen	Sint Philipsland	<i>Stichting Het Zeeuwse Landschap</i>
34	Uiterwaarden van de Waal: Afferdense & Deestse Waarden, Beuningse Uiterwaarden & Weurtse Uiterwaard	Beuningen	<i>Staatsbosbeheer, Engie & Alliander</i>
35	Veluwe	Kootwijk	<i>ARK Rewilding Nederland</i>
36	Weesperluis: Oude Papelaan	Weesp	<i>GEM Bloemendaler Polder CV</i>
37	Wormdal	Kerkrade	<i>Waterschap Limburg, Städteregion Aachen, Stadt Herzogenrath</i>
38	Zuidpolder	Berkel en Rodenrijs	<i>Gemeente Barendrecht</i>

3

KUDDEBALANS

Runderen, paarden, waterbuffels en
wisenten vormen het landschap

In 2023 beheerde FREE Nature 1888 grote grazers. In 38 begrazingsgebieden vormen deze runderen, paarden, wisenten en waterbuffels het landschap. De dieren leven in sociale kuddes met een natuurlijke leeftijdsopbouw en een min of meer gelijke verhouding tussen mannelijke en vrouwelijke dieren.

Paarden

In 22 natuurgebieden zijn paarden te vinden. Het kuddebestand bestaat uit 773 paarden, waarvan negen exmoors. Deze grazen op Schiermonnikoog. De grootste kudde koniks graast in het Munnikenland en bestaat uit 69 paarden.

Runderen

Het merendeel van de natuurgebieden waar wij werkzaam zijn wordt begraasd door runderen. De kudde bestond dit jaar uit 1037 runderen, waarvan 421 stieren en 616 koeien. FREE Nature heeft 361 galloways, 387 Schotse hooglanders, 274 rode geuzen, 7 sayaguesa's en 8 herefords. De grootste kuddes zijn te vinden in de Grensmaas en de Roode Beek: deze tellen beiden meer dan 80 dieren.

Wisenten

In 2023 bestond de kudde wisenten uit 27 dieren waarvan 18 stieren en 9 koeien. De wisenten grazen op de Maashorst, Slikken van de Heen en de Veluwe.

Waterbuffels

De kudde waterbuffels bestond in 2023 uit 51 dieren, waarvan 21 stieren en 30 koeien. De grootste kudde waterbuffels loopt in de Noordwaard.

Konik **764***Merries* 431*Hengsten* 333**Exmoor** **9***Merries* 6*Hengsten* 3**Hooglander** **387***Koeien* 240*Stieren* 147**Rode Geus** **274***Koeien* 155*Stieren* 119**Galloway** **361***Koeien* 206*Stieren* 155**Sayaguesa** **7***Koeien* 7*Stieren* 0**Hereford** **8***Koeien* 8*Stieren* 0**Wisent** **27***Koeien* 18*Stieren* 9**Waterbuffel** **51***Koeien* 30*Stieren* 21

4

ORGANISATIE

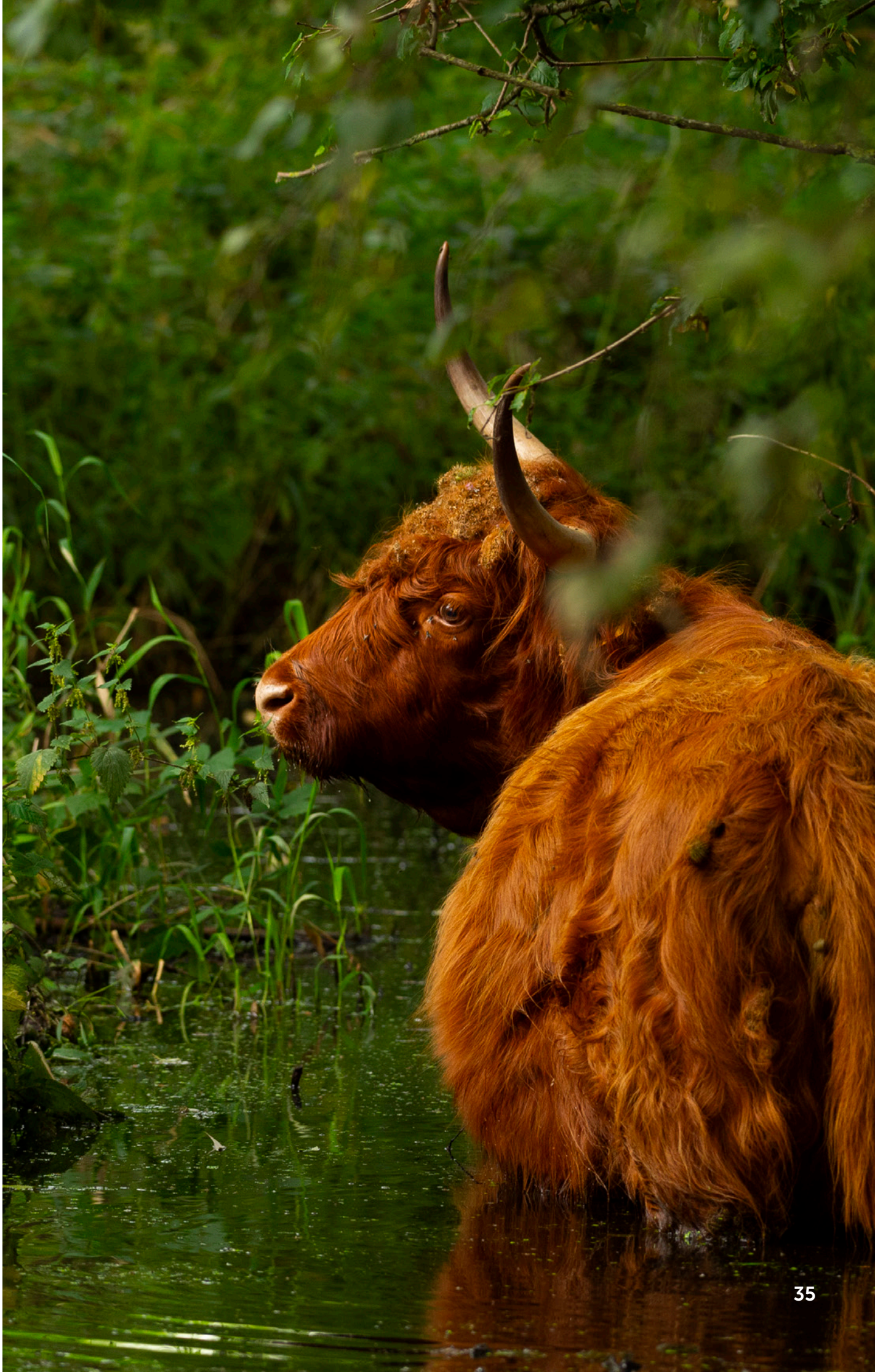
Samen werken we iedere dag aan natuur op eigen benen

FREE Nature is een zelfstandige organisatie. Samen werken wij iedere dag aan het ontwikkelen van landschappen die zichzelf in stand kunnen houden en waarin natuurlijke processen de ruimte krijgen. We zien de natuur als onze maatschappelijke partner en als integraal onderdeel van de oplossing voor uitdagingen die bij onze opdrachtgevers spelen, zoals de berging van water en het creëren van biodiverse landschappen.

Onze organisatie werkt onder meer aan natuurlijke begrazing, de-domesticatie en verwildering van grote grazers, het betrekken van mensen bij de natuur en het ontwikkelen van (nieuwe) natuurgebieden.

In 2023 bestond de kern van onze organisatie uit 12 medewerkers in loondienst (9,45 FTE) en 4 medewerkers op freelance basis. Drie personen vormden het managementteam. Onze medewerkers werken samen met een groep van bijna 80 vrijwilligers.

Raad van Toezicht

In de basis is FREE Nature een natuurorganisatie, maar FREE Nature levert zoveel meer: van hoogwaterveiligheid tot schoon drinkwater en van betrokken omwonenden tot spannende landschappen met een hoge natuurwaarde. FREE Nature is niet meer weg te denken uit onze maatschappij – en biedt grote toegevoegde waarde voor ons land.

De Raad van Toezicht zag met respect en waardering de inzet van de medewerkers van FREE Nature in het afgelopen jaar en de waarde die daarmee geleverd werd aan de samenleving. Het is voor de raad duidelijk dat de motivatie binnen de organisatie zeer hoog is, hetgeen in het bijzonder zichtbaar werd tijdens de reeks hoogwatergolven op de Rijn, Maas en Waal, die zich vanaf oktober in korte tijd snel opvolgden. Door weer en wind, zelfs in de weekenden en tijdens de feestdagen, waren de medewerkers druk in de weer om alle dieren op het droge te krijgen en te houden. De problematiek rondom de dioxines trok en trekt daarnaast een zware wissel op de organisatie. De waardering is groot voor de manier waarop directeur-bestuurder en medewerkers omgegaan zijn met deze druk, geïllustreerd door bijvoorbeeld het grote aantal dieren dat in korte tijd onderzocht moest worden.

Samenstelling

FREE Nature heeft een Raad van Toezicht welke op 31 december 2023 bestond uit de volgende vijf personen, die onbezoldigd hun werkzaamheden verrichten:

- Marc van den Tweel (voorzitter)
- Herbert Prins (vicevoorzitter)
- Arjen Heerema (auditcommissie)
- Dianne Nijland (secretaris)
- Frits Spangenberg (lid)

Werkzaamheden

In 2023 stonden een divers aantal punten op de agenda van de Raad van Toezicht. Zo stemde de Raad van Toezicht in met:

- Dechargeverlening van de jaarcijfers en het jaarverslag 2022
- De begroting voor 2024
- Het toezichtplan van de Raad van Toezicht
- Vervolgstappen met betrekking tot het verbeteren van het loongebouw richting een meer marktconforme salariering
- Dechargeverlening van voormalig RvT-lid Dianne Nijland

De Raad van Toezicht werd geïnformeerd over:

- De stand van zaken met betrekking tot de onderzoeken naar verontreiniging van wildernisvlees met milieucontaminanten
- De stand van zaken met betrekking tot dierziektebestrijdingsprogramma's voor IBR en BVD en de gevolgen hiervan voor natuurlijke begrazing
- De nieuwe stijl van het presenteren van de jaarcijfers en verbeterde inzichten in financiële situatie, als gevolg van een nieuw boekhoudsysteem
- De jaarcijfers en het jaarverslag van Natuurlijke Begrazing B.V.
- Bijzonderheden met betrekking tot het dagelijks beheer van de kuddes grote grazers
- De resultaten van diverse adviesopdrachten
- Teambuildingsactiviteiten voor de medewerkers
- De opleiding en training van vrijwilligers en de jaarlijkse vrijwilligersdag
- De resultaten van diverse studentonderzoeken en stages
- De juridische analyse voor een mogelijke (semi-)wilde status van de grote grazers
- De gevolgen van blauwtonguitbraak op de grote grazers

Daarnaast werd de Raad van Toezicht geconsulteerd over de ontwikkeling van het meerjarenplan 2024-2028, het vernieuwde protocol gewenste en ongewenste omgangsvormen en evalueerde de raad haar eigen functioneren.

A close-up photograph of a brown cow's head, showing its eye and a large, curved horn. A large, white, stylized number '5' is overlaid on the image, positioned over the cow's eye and the base of the horn.

5

FINANCIËN

Een inzicht in ons financieel jaar

FREE Nature werkt aan duurzame natuur, met een duurzaam bedrijfsmodel: professioneel en financieel gezond. Net als het voorgaande jaar, sluit FREE Nature het boekjaar 2023 af met een positief resultaat.

De opbrengsten uit zowel (kudde)beheer, als uit cursussen en advisering namen dit jaar toe ten opzichte van 2022. Op 31 december 2023 bedroeg de bestemmingsreserve van FREE Nature €25.000,-. De continuïteitsreserve groeide tot €789.289,-, conform voornemen op basis van een jaarlijkse analyse van de risicofactoren voor de organisatie.

FREE Nature is een stichting zonder winstoogmerk: alle opbrengsten vloeien terug in de organisatie. Een positief resultaat betekent dat FREE Nature niet alleen weet hoe we moeten beheren, maar vooral ook dat onze bedrijfsvoering duurzaam is en we in staat zijn een financiële buffer op te bouwen, om eventuele tegenslagen op te vangen. De continuïteitsreserve waarborgt dat onze organisatie ook in de toekomst haar activiteiten kan blijven voortzetten. Tegelijk zorgt het positieve resultaat ervoor dat we in 2024 een nieuwe stap kunnen zetten in de waardering van de medewerkers.

ANBI

FREE Nature is door de Belastingdienst aangewezen als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Dit waarborgt onder andere dat onze organisatie zich voor minstens negentig procent inzet voor het algemeen belang en dat het voldoet aan de door de Belastingdienst gestelde integriteitseisen en administratieve verplichtingen. Giften gedaan aan een ANBI-instelling zijn aftrekbaar van het belastbaar inkomen.

Geconsolideerde baten en lasten	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Baten			
Opbrengst (kudde)beheer	€ 1.093.000	€ 1.056.348	€ 949.559
Opbrengst levende dieren	€ 19.367	€ 875	€ 21.707
Opbrengst (wildernis)vlees	€ 173.451	€ 278.975	€ 208.677
Opbrengst cursussen	€ 23.805	€ 10.450	€ 11.062
Opbrengst advisering/eenmalig opdrachten	€ 104.462	€ 46.100	€ 53.045
Overige opbrengsten/rente	€ 4.345	€ 0	€ 0
Totaal baten	€ 1.419.330	€ 1.392.748	€ 1.244.050
Lasten			
Kosten (kudde)beheer	€ 316.346	€ 400.602	€ 275.393
Kosten verkoop (wildernis)vlees	€ 67.519	€ 130.400	€ 72.859
(Natuur)onderzoek	€ 1.614	€ 1.000	€ 2.394
Cursuskosten	€ 6.443	€ 2.750	€ 4.651
Kosten advisering/eenmalige opdrachten	€ 79.045	€ 0	€ 32.869
Organisatiekosten	€ 802.651	€ 836.163	€ 759.406
Totaal lasten	€ 1.273.618	€ 1.370.915	€ 1.147.572
Resultaat	€ 145.712	€ 21.833	€ 96.478

BALANS

Geconsolideerde balans	31-12-2023	31-12-2022
Activa		
Materiële vaste activa	€ 197.477	€ 167.487
Deelnemingen	€ 100	€ 100
Vorraden wildernisvlees	€ 0	€ 79
Vorderingen en overlopende activa	€ 202.093	€ 189.039
Liquide middelen	€ 593.553	€ 419.054
Totaal activa	€ 994.193	€ 775.759
Passiva		
Continuïteitsreserve	€ 789.289	€ 643.577
Bestemmingsreserve	€ 25.000	€ 25.000
Kortlopende schulden en overlopende passiva	€ 179.904	€ 107.182
Totaal passiva	€ 994.193	€ 775.759

Inhoud

Janneke Razenberg

Redactie

Roeland Vermeulen en Marijke van Rootselaar

Fotografie

Arjen Boerman (voorblad, 5, 11, 13, 14, 16, 18-19, 26-27, 33, 36, 39, 45, 46-47, achterblad), Esther Linnartz (16, 32-33, 36) en Janneke Razenberg (2, 6-7, 8-9, 13, 14, 16, 20-21, 40-41, 48)

Vormgeving

Janneke Razenberg

FREE Nature

De Balmerd 4
6641 LD Beuningen

www.freenature.nl
info@freenature.nl

*Algemeen Nut
Beogende Instelling*

ANBI

FREE
NATURE